

Nro 23.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMEBÖL.

*Költ Bétsben Septembernek 17-dik napján 1793.
esztendőben.*

Helvétzia.

Helvétziánál bátorságošabb, tsendesebb, és nyugodalmasabb lakó föld nintsen Európában. Onnön maga a' természet is kedvezett ezen pontokra nézve ennek az égygyet érto közönséges társaságnak. Azoknak a' magas hegyeknek égybe forrott lántozásai, mellyek *Helvétziát* keresztül kossul futtyák, és tsak nem egézfien környül keritik; gyözhetetlen várak, és óltalom bástyák helyett vagynak nékiek. E' mellett a' leg egésségesebb levegő éggel és forrás vizekkel éltetik a' lakosokat; úgy annyira, hogy sohol egésségesebb, tartósabb, és mindenféle munkára al-

kalmatossabb embereket Helvétziának lakosainál nem lehet találni. — Erköltsi tulajdonságaikra nézve is, sok tekintetben felyül múlnak másokat. Mértékletesek az ételben, italban és indulatokban, futtyák és gyüölölik a' bűja életet, a' tékozlást nem szenvedhetik, nem bozfszú állók, ellenben a' bozfszas bozfszontatás után a' tromfot tromfal szokták vissza ütni. Természert szerént igen jó katonák, még is azért mindenkor fellyebb betsüllik a' békességet a' hadakozásnál, azt tartván, hogy akár gyözzenek, akár gyözetessenek, mindenképen ártanak magoknak. Minden *Cantonok* (igy neveztetnek azok a' 13 tartományok, a' mellyek egymás után örökös izöveltséget kötöttének egymás közt) úgy szokták dolgukat intézni, hogy a' közönséges tsendesség, sem belső, sem külső képen meg ne háboritasson, és ha égyyik ellen fel támad az ellenség, égyesült erővel meennek ellene. Valamennyi *Canton*, annyi közönséges társaságotista, és az igazgatásnak formája sem mindenütt egy forma, némelylyikben, mint p. o. *Tigurumban*, *Bernában*, *Basileában*, *Friburgumban*, s. a. t. aristocratica, az az, olyan holott a' nemesek kórmányozzák a' közönséges dolgot; némelylyekben, mint p. o. az *Uri*, *Glarisi*, *Appentzeli*, és *Untervaldi*, *Cantonokban* democratica, az az, a' hol a' polgárok ülnek a' kórmányon; némelylyekben aristocratica democratica, az az, olyan, holott épen annyi jussok vagyon a' polgároknak, a' köz jóra való gondviselésben, mint szintén a' nemeseknek.

A' mi illeti vallásokat, némelly *Cantonok* reformátusok, némelylyek R. catholicusok, némelylyek elegyesek. Valamint a' református *Cantonokban* R. catholicusok: úgy a' R. catholicus *Cantonokban* Reformátusok, constitútiójoknak fundamentomos cikkelyei szerént, közönséges hivaltalt nemtsak nem viselhetnek; sőt inkább ha valaki a' lakosok közzül a' református *Cantonokban* R. catholicussá, vagy a' catholicus *Cantonokban* reformátusá leszen, mellyre mindennek

tellyes és tökéletes szabadsága vagyon, kéntelen örökségeit el adni, és azon *Cantonban* által menni, mellynek vallására állott; ki vévén az elegendes *Cantonokat*, p. o. *Glarist* és *Appentzelt*, holott mind a' R. catholicus, mind a' reformatus lakosoknak egyenlő jussok, privilegiumok, és vallásbeli szabadságok vagyon. Mind égyik, mind másik rész, igen buzgó, sőt mondhatom, vak buzgó a' maga vallásában; még is mindazonáltal a' közönséges társaságnak közönséges dolgait, a' közönséges békességet, és bátorságot tárgyazó dolgokban semmiféle nemzet nem égygyesebb náloknál Európában.

A' közönséges dolgokra nézve minden elztendőben egyfzer, Sz. *János* napja tájban közönséges gyűlést szoktak tartani, melly nállok *Tagesatzungnak* neveztetik. Hogyha mindazonáltal a' környül állások kívánádják, többször is tartanak ilyen közönséges gyűléseket. Régentén *Badenában* (deákül *Thermopolisnak* és *Thermorum Vicusnak* is neveztetik) szokott ez a' közönséges gyűlés tartattatni; hanem 1702-dik elztendőtől fogva *Thurgavionak*, *Fraunfeld* nevű városában vagyon, és a' régi bé vett szokás szerént mindenkor a' *Tigurumi Cantoné* az elsőség, ez szokta a' több *Cantonokat* öfzve hívni, és a' szükséges tárgyakat eleikbe terjeszteni. — A' gyűlésnek végződése után írásban küldettetnek még a' meg határozott dolgok a' *Cantonoknak*. A' Praetorságot (Praetornak neveztetik Helvétziában az olyan méltóságos személy, a' kire több 's kevesebb városoknak igazgatása vagyon bizattatva, és ez mindenkor a' Patriciusok, az az, régi nemes familiák közzül választatik) tárgyazó dolgokban mindenkor a' voksoknak többsége szerént vagyon a' végezés. — A' vallás dolgaiban az 1712 ik elztendőben lett nemzeti égygyezés szerént, mind a' két vallásból köz birák szoktak választatni, és a' támadott perek ezeknek munkássága által szoktak végbe vitettetni. — A' mi a' polgári dolgokat, p. o. más hatalmasságokkal való

frigy-kötést, hadi sereggel való segítséget, katonák verbuálását s. a. t. illeti, azokat szabad minden *Cantonnak* maga részéről mivelni, égyik a' másiknak tselekedetéről számot adni nem köteles. Az ilyen közönséges gyűlésen kívül, mind a' két vallásbeliek tarthatnak magok között gyűlést, és tartanak is néhányszor, a' Catholicusok *Lutternában*, a' Reformatusok pedig *Arauban*.

Múlt Sz. *János* napján *Frauenfeldben* tartott *Helvétziai* közönséges gyűlésben az a' kérdés fordúlván fel a' *Cantonoknak* küldöttjei között, ha vallyon meg kellene é a' Frantzia közönséges társaságnak valóságát, és mástól való függetelenségét ismerni, avagy nem? A' catholicus *Cantonok* mindnyájan ellene vóltak a' Frantziáknak, és égy átallyában nem akarták a' zenebonáskodó Fr. nemzetet szabad társaságnak lenni ismereni. A' voksoknak többsége szerént azt végezték a' *Cantonoknak* küldöttjei, hogy ezen fel fordúlt kérdésnek meg határozása jövő esztendőben tartatandó *Tagsatzungra* halasztasson, addig úgy mond, maga az idő meg fogja mutatni, minémü választ kellyen adni a' fel fordúlt kérdésre. — Eggy szélesen ki terjedt tudománnyal bíró, sok tapasztalású, és messze látású buzgó hazafi *Weisz Obester*, igen gyökeresen felelt azon közönséges gyűlésben fel fordúlt második kérdésre, t. i. hadat inditson é Helvétzia a' Frantzia nemzet ellen, avagy égyik részre se hajollyon? Méltó leszen okos beszédének néhány tikkelyeit itten feljegyeznünk, mellyekből mind a' Helvétusok gondolkodásának módja, mind azon szabad közönséges társaságnak gyönyörűségés constitutiója ki tündöklik. Mi indíthatna, úgymond *Weisz Obester*, bennünket a' Fr. nemzet ellen való had indításra? Talám ugyan a' bosszú állásnak kívánsága? úgyde ez az indító ok, mind a' politikával, mind a' Helvétus characterrel ellenkezne. — Fel támaszthatnánk é ez által, az általok megölettetett hazánkfiait? sőt inkább, még égynek hány ezret utánnok küldenénk. — Vagy talám mi

is, mint más hatalmasságok, öregbiteni kívánsy-nyuk hazánknak határait? Valamint kívánságunkal, úgy constitutióunkal is meg nem éggyezne ez az fel tétel. Hijjában kínálnának meg bennünket a' Frantziák, néhány szép tartományainknak önkényen való által engedésével, sokkal okosabbak vagyunk mi, hogy sem ajánlásokat el fogadnánk; másképen magunk hintonénk magunk közikbe örökös égyenetlenségnek, és háborúságoknak termékeny magvait. Fellyebb betsüllyük mi a' tsendes középfszerüséget, a' nyúghatatlan nagyságnál. Maga a' természet szabta ki a' mi határainkat, ezek közzé szorítsuk mi a' mi nagyra való vágyódásunkat. Az idegen tartományok erőszakos el foglalásoknak lelke nem illik a' mi alkotmányunkhoz. Kintses tárházainknak ki ürülése, sok jó polgár társainknak halálok, és meg tsonkitatások; a' földmivelés mesterségének el múlatása, a' közönséges adóknak terhes öregbitetése; égyy szóval, hazánknak romlásaa és végső veszedelme lennének annak el kerülhetetlen következesei; mivel annál bizonyosabb nints, hogy a' Frantziák ellen inditatandó háború mind két részről engesztelhetetlen gyűlölséggel és mérgeességgel fogna folytattatni, és ök testeinknek sirjainál, s örökségeinknek egymáson heverő maradványainál égyebet nem foglalhatnának hazánkban. (XIII.)

Béts.

Múlt pénteken, u. m. e' mostan folyó hólnápnak 13 dik napján tartották az úgy nevezett keresztés dámák az udvari kápolnában, a' kereszt fel emelésének innep napját, mellyen az itt lakó keresztés dámákkal égyetemben ezen rendnek nagy mesternéje, és védelmező affzonya az uralkodó Császárné is jelen vólt, és velek égyütt fel vitte a' szokott áldozatot a' sz. mise alatt (p).

(p.) Ezek a' keresztés dámák (deákúl Illustri

Ezen alkalmatossággal 28 fő nembeli dámák vétettek fel ezen rendbe, kik között négyen magyarok voltak u. m. *Andrási Grófné*, született *Gróf Festetics Mária*; *Lamberg Grófné*, született *B. Lusinszky Borbála*; *Csáky Grófné*, született *Gr. Zichy Jóséfa*; *Mettig Grófné*, született *Gr. Althann Jóséfa*.

Orosz Birodalom.

Rigából-Liszlándiának fő városából két szomorú hír érkezett hozzánk: *Elsőben*. Hogy *Oréban*, *Muskoviótól* száz mérföldnyire, 800 házat tett pórt hamuvá a' tűz. *Máiodszor*. Hogy *Siberiában*, az az egész tartomány, a' mellyben az arany és ezüst bányák voltak, minden lakosaival égye-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Crucigerum Ordini Viennensi adscripti) németül *Sternkreutzordensfrauen*, vagy *Kreuzordensfrauen*eknek hivattatnak. Ezt a' rendet 1668-dik esztendőben állította fel I Leopold Császárnak felesége *Margaréta Theresia* azon arany keresztnek emlékezetére, melly az új Császári palotának el égése után találtatott a' hamú között, a' melly a' *Kristus* kereszt fájának egy résztskéje benne lévén, meg nem emésztetett a' tűz által. Ezen rendnek tagjai; egy négy szegeletű keresztet hordanak bal mellyeiken, fekete pántlikára fel függesztve. A' keresztnek közepén négy kereszt formára vonatott fa színű linedék vannak, melyek alatt egy két feju sas függ, körös körül a' tziimeren ezek az igék vannak: *Salus et gloria*. A' rendnek patronusi *Mária* és *Jósef*. Mindenkor az uralkodó Császárné szokott annak fő mesternéje, és őltalmazója lenni. Minden esztendőben *Májusnak* 3-ik és *Septembernek* 13-dik napján tartatik annak innep napja.

temben, egynéhányat ki vévén, el süllyett, és annak helyén egy roppant tenger támadott (XIII).

Nagy Britannia.

A' Londonból érkezett levelekből olvassuk, hogy Admirál *Howe*, kinek flottája husz linea hajókból áll, és már szélnek is botsátotta vitorláit, parantsolatot vett a' fő kormány széktől, hogy a' közép tengerre érkezvén, keresse fel a' Francia flottát, és ütközzön meg vele. A' *Doveri* ki sülő helyben érkezett leg közelebb a' *Brunsvig* nevű hadakozó hajó, a' melly múlt Jul. 27 ik napján indult ki 144 gazdag kereskedő hajóval egyetemben *Jamajkából*, és azt az örvendetes hirt vitte, hogy azon hajók rövid időn meg fognak Angliában érkezni (q).

A' tsatlzó piatzokról.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Minekelötte *Quesnoy* ostrom alá vétettetett volna, szükséges volt az ahhoz közel lévő *Mor-*

(q.) *Jamajka* egy az *Antilli* nagy szigetek közül, az északi *Amerikában*, mellyet 1655-dik esztendőől fogva szüntelen az *Anglusok* birják. 14 kerületre vagyon fel osztva, mellynek mind ösze 160 *Anglus* mélsöld a' hossza, 70 a' szélessége. Lakosai rész szerént *Anglusok*, rész szerént pedig *Indiánusok*, avagy *Szeretsenek*. Az elsőbkeknek számok 60 ezerre, az utólsóbbaknak pedig 110 ezerre megyen. Levegő ege igen meleg, és egészségtelen, tsak nem minden éjjel égi villámások vagynak, és ha néki indul kemény menydörgések, külömben igen bő tartomány, mind a' földnek, mind a' fáknak gyümöltreire nézve. *Czitronja*, *narantsa*, *anánása*, *pamokja*, *dohánnya*, *kafféja*, *námméze*, és *kakaója* bővséggel terem.

mál nevű erdőt az ellenségtől ki tisztítani, az abban lévő sántzokat, és fa várakat el foglalni. — E' végre következő rendeléseket tett múlt Augustusnak 17-dik napján *Hohenloé* hertzeg: Gróf *Erbach* F. M. L. a' *Sambre* folyó vizén lévő hid felé parantsoltatott maga colonnéjával menni; B. *Lilien*, F. M. L. a' Frantzia tábornak magát mutatgatni, *Horck* és *Prénne* között; *Wenkheim* G. M. ugyan azt mivelni *Loin* és *Englesfontaine* közt; Gr. *Bellegarde* pedig az ellenséget megtámadni. *Lilien* és *Wenkheim* Generáloknak nem vólt alkalmosságok a' Frantziákkal való fzeembe szállásra. — Gr. *Erbach* F. M. L. mingyárt által szoritotta őket a' *Sambra* vizén, holott *Bachamb* nevű helységnél meg állapodván keménnyen tüzeltek eleinte vitéz seregeinkre mind addig, míg *Mitrovszky* Obester egy batalion gyalogsággal, és Horvát-sággal ellenek küldetvén, ki mozdítottak helyeikből, a' midőn egész *Maubegéig* vonták vissza magokat. Ezen úttjában szerentséltetvén Gr. *Erbach*, *Berlaimont* felé indúlt, olly fel tétellel, hogy onnan is ki űzze a' Frantziákat. *Brixen* fő hadnagy ellenség meg kémlelésére előre küldetvén, azt a' hirt vitte vissza Gr. *Erbach*nak, hogy *Berlaimont*ot ugyan el hagyta az ellenség, de a' vizen túl hányatott battériákról, keménnyen lövődő ágyú, haubitza, és kártáts golyóbisokkal, hogy ekképen meg akadályoztathassa seregűnket a' vizen való által meneteltől. Azon közben hírről adattatván Gr. *Erbach*nak, hogy *Hohenloé* hertzeg maga colonnéjával a' *Mormál* erdőt szerentsésen el foglalta: nem ítélte szükségesnek lenni a' tovább való menetelt, hanem Augustusnak 18-dik napján ismét vissza tért előbbi tanyájára.

Belegarde Gen. Májor, a' kire a' mint felylyebb mondánk, az ellenségnek meg támadása vala bizattatva, három colonnéra osztotta fel a' kormányára bizattatott seregeket; az elsővel maga tsapott a' *Maizon Rouge* (olvasd *Mezon Ruzs*) mellett lévő sántzokra, holott eleinten ellent állott ugyan az ellenség; mindazonáltal minekután-

na egynéhány haubitza golyóbisok küldettettek közükbe, e' mellett egy compánia Szerviai szabad sereg oldalában tsapott volna, kéntelen volt magát onnan vissza vonni, és egy más az előbbinél sokkal erősebb sántzba bé venni, holott sokkal mérgesebben viselte magát, mint az előbbiben, de itt sem állapotodhatott meg, mind azért, hogy a' lovas ágyúk derekasan dolgoztak ellene, mind azért, hogy a' Cs. K. seregek nem gondolván a' Fr. űznek hévségével, fel hágtak a' sántzokra, és sok Frantziákat le vágtek, 's el fogtak azokban. Hasonló szerentséje volt a' Gróf *Zinzendorf* fő Strázsa mester kórmányára bízott colonnének, a' melly az ellenségnek bal oldalába tsapott, és minden állásokról ki szoritotta őket. *Branoufzky* fő Strázsa mester, a' ki az ellenségnek jobb szárnya ellen küldetett négy Szerviai szabad seregből való compániával, vissza űzte ugyan az imide amoda ki küldetett Frantzia osztályokat, hanem a' *Maizon Rouge* előtt lévő fa várat, mellyben számos Fr. tanyázik vala, el nem foglalhatta. — Gr. *Gyulay* az *Odonell* szabad seregből való fő Strázsa mester, a' kire *Villefrankes* és *Gotel* mellett lévő Fr. tanyának meg támadása vala bizattatva, eleinten szerentsés volt; de minekutánna egy colonné Frantziáság ment volna *Quesnoyból* a' többinek segítségekre, vissza szoritott, úgy mindazáltal, hogy *Beaulieu* magyar seregből való osztály oda érkezvén, ismét meg újjitotta a' tsatát, és szerentsésen ki is űzte *Villefrankesi* tanyájából a' Frantziákat.

Azonközben mintegy 1500 gyalog, és 200 lovas Frantziáság *Jolimetz* mellett réa' hajtott *Belegard* Gen. Májorra, abban a' bizodalomban lévén, hogy a' Cs. K. seregeket onnan el űzheti. Minekutánna mindazáltal az említett Generál, Gr. *Wallis* fő Strázsa mestert két osztály gyalogsággal, egy escadron *Barkó* hulzárokkal, és egy tüző Ulahnosokkal ellenek küldötte, és a' mellette lévő ágyúkat alkalmas tetőkre húzatta, azokból derekasan lövöldöztetett volna a' Frantziákra, kén-

telenek voltak ezek magokat a' *Quesnoy* vára alá vissza vonni. Ebben a' tsatában 400 Frantzia vesztette el életét; egy Obester, két Obristlájtánánt, 4 kapitány, 3 fő hadnagy, egy all hadnagy, egy regemenibeli adjutáns, és 146 all-tiszt, és köz ember estenek fogságba. A' Cs. K. seregek közzül 38 köz ember hólt meg, és 190 kapott sebet; az utólsóbbak között 6 tisztiek voltak. — *Bellegarde* Gen. Májor az egész jelen lévő tiszti kart ditsíri ugyan a' hadi Cancelláriához küldött levelében, mindazáltal neveken nevezi *Mihalovich* Obestert, a' Szerviai szabad seregétől, és ugyan azon seregnek fő Strázsa mestertét *Branovazhyt*; Gróf *Gyulay* fő Strázsa mestert, és *Cramer* kapitányt az *Odonell* szabad seregétől, Gr. *Sinzendorf* fő Strázsa mestert, *Imorea* és *Torri* kapitányokat a' vadász seregből; Gr. *Wallis* fő Strázsa mestert, *Wallis Mihály* regementéből; *Ótvös* fő Strázsa mestert a' *Barbó* huszárajtól; Gr. *Pappenheim* kapitányt az *Ulah* nusoktól s. a. t.

B. *Alvintzy* F. M. L. tudtára adta August. 30 ik napján *Lessenryouchi* quartélyából, hogy tiz linea hajóból álló Angliai flotta érkezett *Dänkerka* alá — hogy a' Fr. hajók még is előbbi helyeiken legyenek, és gyakorta lövöldözzenek a' homokokon fekvő Csász. és Angliai seregekre — hogy az ostromlók faschináknak, 's egyéb ostromláshoz való szükséges eszközöknek készítésében foglalatoskodjanak — hogy az Angliai artilleriától egy tüzg 20 és 24 fontos ágyúk érkeztek — hogy August. 31-dik napját követett éjjel, egynéhány bombákat lövöldözött ki az ellenség *Dänkerka* várából — hogy illendő vigyázatban legyenek az égygyesült seregek azon esetre, ha a' Frantziák a' várból ki ütnének — hogy a' külső vigyázatokon állott Cs. K. katonák közzül három ember lövettetett légyen agyon, 's 5 sebesitetett meg, kik között vagyon *Horváth* fő hadnagy az *Odonell* seregéből — hogy Septembernek első napján este, elsőben apró fegyverből,

annakutánna ágyúból is keményen lövöldözött az ellenség mind a' várból, mind pedig a' hajókból, mellyből nem égyebet lehetett ki húzni, hanem hogy a' várbeli őrizet ki fogna tsapni, a' melly esetre, minden meg kívántató rendelések meg téttenek.

Koburg hertzeg arról teszen a' hadi Cancelláriának, Septembernek 5-ik napján jelentést, hogy minekutánna fülébe ment volna a' Fr. nemzetnek az a' végezése, melly szerént Fr. Országának minden hiv patriota lakosai fegyvert fogni parantsoltatnak ellenségeik ellen: szükségesnek lenni ítélte néhány választott seregeket azon gonosz-
nak meg előzésére, és az imitt amott már fegyvert kapott parasztoknak széllyel üzetésekre ki küldeni. Az e' végre ki rendeltetett seregek három colonnéra voltak fel osztattatva, az első F. M. L. *Benyovszkyra*; a' második Gr. *Bellegarde* Gen. Májorra; a' harmadik F. M. L. B. *Lilienre* vóltnak bizattatva. Az első Sept. 2 dik napján viradtakor indúlt ki Sz. *Albertből*, és *Castelet* felé vette úttját. Imitt amott az úton találtattak az erdőben fegyveres parasztok, a' kik élzre vévén seregeinknek ellenek lett meneteleket, mindnyájan el futottanak, és 6 embernél többet el nem lehetett közzőlök fogni. Egynéhányat le is vagdaltak közzőlök a' lovasok. Azokban a' falukban, a' mellyekben férfiak nem találtattak, meg mondattatott az affzonyoknak, hogyha vizsgálza nem téréndenek férjeik honnyaikba, házaik fel fognának égettetni. — Gróf *Bellegarde* G. M. hasonlóképen Sept. 2-dik napján reggel indúlt ki *Marets* felé, holott mintegy 800 gyalog, és 300 lovas parasztok tanyáztanak az erdőben. — Itten is 9 fegyveres paraszt, és 5 lovas fogattatott el, és sok apiritatott le. A' harmadik colonné F. M. L. B. *Lilien* vezérlése alatt, indúlt ki a' nevezett napon *Le Cato* felé, mellyre a' *Vasigni* parasztok, kik közzől egynéhányan öszve vágattak, 30-an el fogattak.

A' miképen *Schröder* F. M. L. hertzeg *Ko-burnak* tudtára adta, három colonnében akartak a' Frantziák Aug. 31. dik napján a' *Luxenburghi* tartományba ütni. Eggy 2000 főből álló colonné 4 ágyúval a' *Svédáni* vidékről, *Bertris* felé indúlt, mellynek *Ferentz* fő hertzeg vasas regimentéből való *Oberstlájtinánt* Gr. *Nobili* egydivisió gyalog, és egy escadron vasas katonákkal, 's két ágyúval eleibe küldetvén, hosszas egymásra való ágyúzásai után szerentsésen vilzizta. A' második Frantzia colonné ellen, melly mintegy 4 ezer főre ment, és már a' *Jamoigne* tetőkig érkezett, Császár könnyű lovas regementeli kapitány *Hernos* küldtetett, a' ki sokkal erőtlenebb lévén az ellenségnél, kénytelen volt magát *Streimondig* vissza vonni; hanem a' felylyebb nevezett Gr. *Nobili* egy batalion gyalogsággal segítségére menvén, eggyesült erővel vilzizta tólták az ellenséget. — A' harmadik Frantzia colonnénak *Velchs* Gen. Májor ment eleibe, mellyben a' lovasok, és az erdőkben lesben állott Horvátok sok kárt tettek.

Az eddig elő beszéltt hadi történetek Fr. Flandriában, és Austriai Belgiomban estenek; most már lássuk azonkat is, a' mellyek a' Német birodalomban, Alsatziában, és a' Rajna vizének partján történtenek.

A' *Biponti* hertzsegségből azt írják, hogy három Cs. K. batalionok a' *Bergzábérni* lakosoktól, a' kik a' Frantzia szabadságnak és egyenlőségnek édes itala által meg engedték magokat rézgeitenni, szabad által menetelt kérvén, kapukat előttök bé zárták, és a' hozzájok küldetett trombitást diribról darabra vagdalták; de a' melly tselekedeteknek érdemlett jutalmát el is vették.

Weisenburg mellett, mintegy 10 ezer paraszt kapott fegyvert, de koránt sem izokott hadi fegyvert, hanem kaszát, vas villát, fejszét, 's nyarsat s. a. t. és a' méhes erdőbe vonván magokat, sok nyúghatatlanságot okoztanak a' Cs. K. sere-

geknek, kiket ezek körül vévén, sokakat le aprítottak közülök.

Fülébe menvén Gr. *Wurmser* lovas hadi vezérnek, hogy a' Frantziákhoz több több segítő seregek érkeznének, és leg nagyobb erejeket a' hegyek közzé vonnyák, parantsolatot adott *Hocze* Gen. Májornak, az egész *Erlenbach* alatt táborozó első colonnéval, *Bergzábern* felé masirozni, és magát F. M. L. *Waldeck* hertzeggel égyyesíteni. A' ki is Aug. 23-dik napján, éjjel *Erlenbachból* ki indulván, a' hegynek oldalán, annak leg felsőbb tetőjéig masirozott seregének egy részével, holott meg állapodván, mind addig ott várakozott, míg *Sándor Leopold* fő hertzeg hufzár regementének fő Strázsa mestere *Örményi* oda érkezett volna. Akkor vele égygyütt el indulván *Bergzábern* alá ment, holott sok ellenségre bukkant az ott lévő erdőben. Itten minden késedelem nélkül attakiroztatta mind az erdőben, mind a' *Bergzábernben* lévő ellenséget, mellyet kemény viaskodás követett mind a' két részről, úgy hogy égygyik sem akart, a' másiknak hátrálni, mind addig, míg *Hocze* Generál *Lattermann* regementének egy batalionnyát a' *Bergzábernbe* vivő égyenes útra küldötte, olly véggel, hogy a' Frantziákat a' várostól el szakaszthassa. Ezen hadi fortélynak az a' jó következése vala, hogy az ellenség a' városon túl vonta magát, és keményen ágyúzott a' *Rohán* batalionnyára. Hanem onnan is el űzettek. Ezen tsatában többen vesztenek el és sebesítettek meg a' Frantziák közül 500 embernél; részünkről 65-en hüllottanak el, 's 5-en kaptanak sebet.

Olasz Országban is szerentsések a' *Pedemonziumi* és *Austriai* égyyesült seregek. Aug. 17-ik napján maga *Montferrati* hertzeg ment a' *Tarantásai* Grófságba, az ott tanyázó Frantziák ellen. Ezt halván az ellenség, szedte vette a' sátor fát, 's elébb állott onnan. Generál *Argenteau* *Bonnevalnál* reménytelenül támadta meg a' Frantziákat, és szerentsésen el is űzte őket onnan. Aug.

17-dik napján éjféltkor a' Sz. Moritz alatt fekvő Fr. tábornok akarta meg támadni, a' hová érkezvén az egész tabort tüzben találta, 3 batalion ellenséget pedig a' tábor előtt hadi rendbe állani látta, kiket keleptzébe akarván keríteni Rochmordet Gen. Májort ott hagyta, maga pedig oldalilag akarta őket meg támadni; de mivel igen sokat kellett nékie kerülni, e' mellett a' Frantziák sem várták ötöt bé, így semmi sem lett a' Isatából.

Frantzia Ország.

Ha igaz a' mit némelyek híresztetnek, Sept. 2-dik napján mind Thoulon, mind Marsilia feladták magokat az Anglusoknak, és segítséget kértenek magoknak a' Párisi N. Gyűlés ellen. Hogyha ez a' hír nem költött, hanem valóságos hír, semmi jót nem ígérhetnek magoknak a' Fr. patrioták, mivel ekképen az Anglus és Spanyol seregek könnyen ölfve kaphathatják magokat a' Rojalistákkal, következésképen, könnyű lézen nékiek Páris városa alá menni.

Aug. 24 dik napján Lyon várossának nagy részét az ott lévő fabrikákkal, fegyveres tárakkal, s más több hasznos épületekkel egyetemben meg eméltette, az oda bé hányatott tüzes golyóbisok, bombák, és kártátsok által támasztott tűz. Az ezen tűz által okoztatott kár többre betsültetik 200 millió livránál.

Aug. 26-dik napján tartatott gyűlésben olvastatott fel a' Rajna mellett fekvő Fr. tábornok múlató N. biztosoknak egy levelek, mellyben ekként hízelkedtenek a' nemzeti képviselőknek:

„ Harmad napig voltunk az ellenség tüzének tárgyul ki tétetve, harmad napig védelmezték magokat a' hiv Frantziák a' izövettséges hatalmasságoknak számos seregei ellen. Ma reggel u. m. Aug. 22-dik napján kezdődött el a' Isatá, melly egész nap tartott, és a' mellyben mind a' két rész vakmerőképen viselte magát.

Tartsuk meg, hogy az *Alsátziai* határokon történt tsatákról való hírek, olly különbözök, és egymással ellenkezök, hogy nem könnyen lehet az igazságot ki tanulni. A' Fr. N. biztosoknak ezen levelekből ki tettik, hogy egynéhány izben meg támadtattak a' Fr. seregek — hogy a' német seregek vitézi módon viaskodtak, és hogy semmit nem nyertének a' patrioták. A' *Straßburgból* érkezett levelek önnön magok meg vallyák, hogy Aug. 20-dik és 21 dik napjain kéntelenítették a' Frantziák magokat vissza vonni — hogy 22-dikén, mind a' katonák, mind a' parasztok keménnyen védelmezték magokat a' német seregek ellen — hogy ezek Aug. 25. 26. és 27-ik napjain ismét meg támadták a' Frantziákat, de által nem vághatták magokat — önnön magok meg vallyák, hogy Aug. 20 — 27-ig többen hüllottanak el, és kaptanak sebet 8 ezer embereiknél. Gr. *Wurmser* hir adása szerént Aug. 20 — 29-ig gyakorta való, és tüzes tsaták történtenek, de kevés kár esett a' német seregekben, ellenben egynéhány száz Frantziák, és Fr. ágyúk estenek fogságba.

Néhai *Cüstine* Fr. Generálnak azt hánya szemére a' revolutiónális szék előtt, a' közönséges vádoló, hogy *Manheimot* és az ellenségnek magazinumait el nem foglalta — hogy *Frankfurtumba* gyenge őrizetet helyheztetett — hogy a' *Brunndruti* szoros útakat el nem vette — hogy sebesen vissza vonta magát — hogy sok szabad katonákat meg öletett, ellenben kiméllette a' rendes seregeket — hogy a' népnek képviselőit *Merlint* és *Reubelt*, annak idejében meg nem intette Moguntziának oda hagyására — hogy nem gyűjtött elegendő tábori eleséget *Moguntziába* — hogy Májusnak 17-dik napján 30 ezer emberrel meg szaladt 10 ezer ellenség előtt — hogy az északi sereghez való menetelét sokáig halogatta — hogy *Ryssel* várából 70 ágyút vitetett ki — végtére, hogy tsupa áristocrata officirek voltak mellette, és hogy a' Frantzia közönséges társaságot el

írulta. — A' mi hadi foglalatosságait illette, azokat maga védelmezte *Cüstin* Generál, a' többiben pedig, a' mellé adatott prokátor szóllott mellette. — Minekutánna ki mondatott volna ellene a' halálos sententzia, így szóllott: Semmi védelmezőim nintsenek, mind el tüntenek, lelkem ismérte semmivel nem vádol éngemet, ártatlanul halok meg. Nemtsak életét, hanem ennekfelette, minden keresményét el veltette *Cüstin*, melly esztendőnként 500 ezer livra interest hozott bé. A' menyé egygy igen szép és ifjú asszony, minden processusán jelen vólt, mellyet irigy szemekkel nézetenek a' Jakobinusok, és arval vádolták ötet, hogy az által akarta a' bírákat meg szédíteni.

Dumont a' revblutionális széknek elsőbb tagja egygy irást tett közönségesé, mellyben igen kedvezni láttatik *Cüstinnek*: Tsudálkozom, ugymond, hogy a' törvénytévők *Cüstin* fejét kívánnyak; holott nem kívánhattak volna égyebet, hanem hogy törvénybe idéztessen. Felettébb rágalmazza őket, hogy vele meg győzettetése előtt is ugy bánnak mind gonofztévővel — hogy ötet nem annyira vezéri foglalatosságiért, mint inkább a' *Rojalismusért* és *Rolándizmusért* idézték törvénybe, holott senkit is tsupa értelemért kárhoztatni nem lehetne. Igasságtalansággal vádoltyák azokat, a' kik siettetik *Cüstin* dolgának végeztetését, holott a' bíráknak nem mások befzédjére, hanem égyedül lelkek esméretére kellene vigyázni.

Deet. Decsy Sámuel.